САҤА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№№ 25—26 (8470—8471). 2000 сыл, Кулун тутар 4 күнэ. Субуота. Сыаната—1 солк. 10 харчы.

КЫҺЫЛ КӨМҮС МЕДАЛЛААХ ЭРГИЛИННИЛЭР

Олунньу ый 15—18 күннэригэр «Чурапчы» кооператива Москваҕа «Эт-ас-2000» диэн норуоттар икки ардыларынааҕы быыстапкаҕа убаһа этиттэн ыһыммыт бородуукталарын ыытта. Кооператив бу сылга киирэн баран, маннык улахан таһымнаах дьаһалга иккис кыттыыта.

Эт оҥоһуктар быыстапкаларыгар улуустан кооператив халбаһыга сыаҕын маастара Д. Д. Ноев, эмиэ «Чурапчы» кооператив делегациятын састаабыгар киирсэн Дьокуускайтан технолог Т. В. Прокопьева, манна маастардар эти ыһаалаһын дьаалатын үөрэтэн кэлбит специалист итиэннэ Тыа хаһаайыстыбатын уонна сопутуонка министерствотыттан отдел начальнига Р. Н. Гудуева баран кэлбиттэр. Көрдөрүүгэ, атыыга аҕаан 120 кг убаһа этиттэн ыһыммыт бородууксуйа аҕаан көрүүгэ илдьиллибитэ. Быыстапка кыттыылаахтара, москвичтар бородууксуйа 1 килограмын 300 солк. атыыластылар.

Быыстапка кыттыылааҕа «Чурапчы» кооператив аатыгар элбэх истиҥ-иһирэх тыллар этилиннилэр, сүрүгүнэн киирдилэр, бородууксуйатын ылаарга, атыылаһарга дьаалабыны этиилэр оҥоһуллуннулар. Билиҥҥитэ икки ресторааны кытта бииргэ үлэлииргэ дуогабар түһэрсистилэр. Манан республикабыт Президенэ М. Е. Николаев быйыл кооперативка республика тас оттугар 5 центнер убаһа этин атыылыырга, батарарга сорудаҕын толоруута бастакы хардыы оҥоһуллунна.

Бу сырыы улахан ситиһиитинэн кооператив ыһыахыт убаһатын эт норуоттар икки ардыларынааҕы быыстапка Дипломунан уонна Махтал суругунан бэлиэтэммитэ буолла. Оттон саамай улахан өрөгөйө — «Кыһыл көмүс» медалы ылыыта. Маны бүтүн Россиятаҕы регионнар икки ардыларынааҕы быыстапка конкурснай комиссията көрөн, анализтаан быһаарда. «Кыһыл көмүс» медаль «Чурапчы» кооператив оҥоһуктарыгар киэҥ суолу аһар. Ол эбэтэр кооператив бары бородууксуйатыгар «Кыһыл көмүс» медалы туруоран бырааттаах, биир оннук Россия хойа баҕарар регионугар атыылыыра көҥүл.

—Норуоттар икки ардыларынааҕы быыстапкаларга кыттан бэйэбит бородууксуйабытын киэҥник уонна ситиһиилээхтик көрдөрдүбүт, рекламалаатыбыт. Ити саамай уустуга хаалла: бу үрдүк сыанабылы чиҥэтэн үлэлиирбит уонна убаһа этиттэн оҥорор бородууксуйабытын ылаарга дуогабардаспыт тэрилтэлэрбитигэр, холобур, ити Москва курдук ырааҕынан сиргэ онус хоҥдах быһыылаах тиэрдэрбит,—диир «Чурапчы» кооператив директора А. Т. Поговицын.

С. СЕМЕНОВА.

● «2000 сылга—2000 ҮТҮӨ ДЬЫАЛАНЫ»!

ЫЧЧАТТАРБЫТ ТУОРА ТУРБАТТАР

Тэлэйгэ «2000 сылга—2000 үтүө дьыаланы!» диэн хамсааһыны тэнитиигэ улуус ыччаттарын уонна культура үлэһиттэрин кыһыл ыҥырыылаах сүбэ мунньахтара буолла. Нэһилиэк ыччатын лидерэ Руслан Нестеров Тэлэй эдэр дьоно 14 үтүө дьыаланы оҥоруохтут диэн иһитиннэрдэ. Ол иһигэр атардас айаҕа тэлэйэтин олбуорун оҥорон биэрии, оскуола оҕолоругар араас ис хоһоонноох дьоро киэһэлэри, иэнтэн саас миникэтигэ үлэлиир дьон культурнай сынньалаҥын тэрийии, Үрэх-Күөрэлээҕи кырдьаҕастар дьаалларыгар концерт көрдөрүү, нэһилиэк кырдьаҕастарыгар 40 кубометр оттук мастары бэлэмнээһин, Культура дьиэтин олбуорун оҥоруу, мас оҕордууттук курдук, уо. д. а. үтүөкэннээх дьаһаллары толорорго ылыммыттарын этэн туран, улуус ыччатын бу хамсааһыныгар кыттыыны ыҥырда.

Сүбэ мунньах кыттыылаахтара тэлэйдэр ыҥырыыларын улаханнык сэргээтилэр. 10 нэһилиэк лидердэрэ бэйэлэрин нэһилиэктэригэр туту оҥорор соруктаахтарын иһитиннэрдилэр. Ол курдук, хадаардар спортзал туталлар, мырылалар Хахыйахха диэри 200 телефон остуолбатын туруораллар, сыга ыһыахтыыр сирин оҥоруоллар, боатонголор спортивнай-үҥкүүлүүр площадка тутар баҕалаахтар эбит. Бу күн биир бэлиэ түгэнинэн муус мини-комплекс аһыллыыта буолла. Психолог А. И. Яковлева лидердэргэ психологическай сулууснаны үлэлэттэ. Киэһэ өттүгэр Тэлэйдээҕи Культура дьиэтин уонна Одьулуунтааҕы Сынньалаҥ киинин тэрийиилэринэн ырыа-тойук, үҥкүү-битии түһүлгэтэ. Хас биирдии нэһилиэк музыкальнай нүөмэринэн кыттыһан, дьоро киэһэ үрдүк таһымнаахтык ааста.

Мария ГЕРАСИМОВА,
хаһыат общ. корр.

ҮС УЛАХАН БИРИИСТЭН ИККИТЭ—БИҺИЭНЭ

Дьокуускайга буолбут араатардар иккис республикатааҕы куруохтарыгар биһиги улуустан аҕыс оҕо кыттыыта. Барыта 19 улуустан 120 үөрэнээччи кэллэ.

Араатардар үс тылынан—сахалыы, нууччалыы уонна бэйэ талбыттарынан атын омук тылын—сайа эттилэр. Кинилэр үлэлэрин биллииллэрэх учуонайдар, артистар, суруйааччылар, журналистар сыаналаатылар.

Сахалыы тылынан этиигэ Сылаҥ оскуолатын VII кылааһын үөрэнээччитэ Витя Бапарин бастаата, Женя Сыромятникова (гимназия) «Сахалыы саҥа» диэн аата бирииһинэн бэлиэтэннэ. Сеня Федоров (гимназия, IX гум. кылаас) иккис миэстэлэннэ, Света Окорокова (Бахсы) «Сахалыы саҥа» анал бириискэ тигистэ. Онус кылаастарга эмиэ биһиги улууспутуттан Стас Ноев бастаата, Вилена Кириллина иккис (иккиэн гимназистар) буоллулар.

Оскуола саамай үрдүкү XI кылаастарын үөрэнээччилэрин күрэҕэр Андрей Овчинников диэн Үөһээ Бүлүү гимназиятын уола кыайыылаахынан тахсыта. Кинитээн барыт кырыанан хайлан, Сылайтан тэрүттээх, биһиги гимназиябытыгар үөрэммит, билигин Дьокуускайдааҕы колледж үөрэнээччитэ Саша Спицев иккис бастыҥ көрдөрүүлэннэ.

Нууччалыы тылынан этиигэ Витя Бапарин иккис миэстэҕэ тахсыта. Женя Сыромятникова уонна Сеня Федоров (гимназия) «Бастыҥ композиция» бириистэ ылаан үөрдүлэр-көттүлэр. Х кылаастарга Стас Ноев уонна Вилена Кириллина атыттартан чорбойдулар. Манна даҕатан эттэххэ, эмиэ биһиги гимназиябытыттан республикатааҕы колледжка үөрэнэ киирбит Сардана Попова сахалыы—нууччалыы этиилэргэ иккиэннэригэр анал бириистэн наҕараадаланна.

Английскайдыы тылынан этиигэ улахан сыралаах кииирсии түмүгүнэн Вилена Кириллина бастаата, оттон Стас «Эттэр тыл» диэн анал бириис ылла. Французскай тылынан араатардааһыныгар Женя Сыромятникова тэҥнээҕин булбата. Сеня Федоровнут немецтии тыл этэн анал бириис хаһаайыныанан буолла.

Жюри үс түһүмэх кэмиттэн чулуулар чулууларын—Гран-при хаһаайыннарын быһаарда. Үс улахан бириистэн иккитин биһиги оҕолорбут—Вилена Кириллина уонна Стас Ноев ыллылар. Үсүһү Абыйтан кэлбит Айыына Никулина илдьэ барда. Кинилэр үһүөн «Океан» лааҕырга сынньанар путевканан наҕараадаланнылар.

Сергей СПИЦЕВ,
гимназия X гуманитарнай кылааһын үөрэнээччитэ.

ИННИКИГЭ ХАРДЫЫ

Н. Э. Бауман аатынан техническэй университет саҕалааһынынан 5 сыллааҕыттан ыытыллар «Кэлэр кэмҥэ хардыы» научнай конференция быйыл Дьокуускайга 5-с тогуһун буолла.

Урукку өттүгэр 30-40 дакылаат киллэриллэр эбит буоллаҕына, быйыл 27 улуустан 465 дакылаат көрүлүннэ. Конференцияҕа улуустардааҕы уонна Үөһээ Бүлүүгэ, Майаҕа, Баатаҕайга буолуталаабыт региональнай конференциялар кыайыылаахтара кыттыбыттар. СГУ уонна научнай чинчийэр институттар үлэһиттэрэ экспертэринэн үлэлээтилэр. МГУ икки проректора, СР Правительствотын Председателин солбуйааччы М. В. Мучин, Ил Түмэн үөһээ палататын председателэ, академик В. В. Филиппов кыттыыны ыллылар.

Чурапчыттан 37 үөрэнээччи кыттыбытыттан 10-нара дипломант буоллулар. Сылаҥ орто оскуолатын IX кылааһын үөрэнээччитэ Аня Макарова «Мэтэйыкы духовнай эйгэтэ» диэн үлэтинэн кыттан, Гуманитарнай чинчийии институтун проректора В. Н. Иванов анал бириэмийэтинэн наҕараадаланна. Чурапчы орто оскуолата 7 дакылааттыыан балачча ситиһиилээхтик кытынна, Мугудай авторскай оскуолатын 2 үлэтэ дипломунан бэлиэтэннэ, ЧФКСИ 4 үөрэнээччитэ күүстэрин холоннулар.

Конференцияны сэргэ ыытыллыбыт алексеевскай ааҕыыларга 12, ол иһигэр 9-тара гимназистар, учуутаалбыт кыттынна. Кинилэр үлэлэрэ бэчээккэ таһаарыллыаҕа, опыттара тарҕатыллыаҕа.

Оҕолорго 6 предмеккэ олимпиада ыытыллынна. Биһигиттэн гимназия IX математическай кылааһын үөрэнээччитэ Люда Оконешникова Мирнэй куорат уонна Дьокуускайдааҕы республиканскай колледж үөрэнээччилэрин кэннилэриттэн үһүс үчүгэй көрдөрүүлэннэ. Биология, экология предметтэригэр майалар бастаатылар, химияҕа алданнар иһирдэстэрын алтырдылар.

«Дистанционнай үөрэхтээһин сайдыыта» диэн темаҕа М. В. Ломоносов аатынан Москватааҕы государственнай, Н. Э. Бауман аатынан Москватааҕы техническэй уонна Саха государственнай университеттарын теле-конференцията ыытылынна. Онно Москва уонна Дьокуускай ыччаттарын научнай конференцияларын бастыгнара тыл эттилэр, икки куорат университеттарын икки ардыгар дистанционнай үөрэхтээһиҥҥэ дуогабар түһэрсилиннэ, Саха Республиката» диэн мульти-медиа бырайыак презентацията буолла. МГУ ректора В. А. Садовничай, СР Президенэ М. Е. Николаев тыл эттилэр.

«СО» корр.

«ИЙЭ ТЫЛ» ТҮМСҮҮ ЫАЛДЬЫТТАРА

Олунньу ый 25 күнүгэр улуустааҕы киин библиотекаҕа сонун дьаһал буолла. Улуус оскуолаларын саха тылыгар уонна төрүт культураҕа учууталлара, уһуйааннар иитээччилэрин итиэннэ ийэ тылы сэҥээрээччилэр «төгүрүк остуолларга» мустулынна. Ыалдьыттарынан СР Правительствотын иһинээҕи үлэлиир Наука департаменын тыл политикатыгар салаатын начальнига, ф. н. д. И. Е. Алексеев, СГУ СТКФ декана, ф. н. д. Г. Г. Филиппов, СРГЧИ научнай үлэһитэ М. П. Алексеев—Дапсы, Үрдүк үөрэх департаменын тыл секциятыгар специалиһа, ф. н. д. Р. Р. Жиркова буоллулар.

Төрөөбүт ийэ тылбыт сайдарын туһугар үлэлии сылдьар учуонайдарбытын кытары көрсүһүү истиҥник-иһирэхтик ааста. Оҕо төрөөбүттүн «ийэ» «аҕа» диэн ыҥырарыттан саҕалаан, тыл сокуонун олохтуулларын иитиигэ, таба саҥарыы принцибин итиэннэ бырааҕылаларын олохтоон үөрэх бары көрдөрүүлэригэр киллэрэри дьүүллээтилэр. Төрөөбүт тылынан киһи үөрэҕин дэбигиһик ылынарын, өйө-санаата тобулларын, майгыта-сигилитэ сирэйдийэрин, айар-тутар дьоҕура бары оттунан толору арылларын учуонайдар тоһоҕолоон бэлиэтээтилэр.

Түмүккэ СР тыллар тустарынан Сокуона олохтонуутун туһугар үлэлэһэргэ, улуустааҕы «Ийэ тыл» түмсүүлэр тэрээһиннээх үлэни таһаараллар диэн иһыы оҥоһуллунна. «Ийэ тыл» улуустааҕы түмсүүтүн салайааччытынан М. Е. Филиппова иккис сылын бигэргэннэ.

М. АНДРЕЕВА.

СИТИҺИИЛЭЭХТИК КӨМҮСКЭЭТЭ

Дьокуускайдааҕы культура колледжын IV курсун студена Р. Габышев сотоорутааҕыта Дириҥнээҕи драмтеатрга дипломнай үлэтин ситиһиилээхтик көмүскээтэ. Кини ааттырбыт А. Арбузов «Иркутскай история» диэн драматыгар олоҕуран икки оонньуулаах спектаклы көрөөччү дьүүлүгэр таһаарда. Сүрүн оруолларга театр эдэр артистара Иван Пестерев, Петр Васильев, Софья Алексеева уонна Константин Эверстов дьоһуннук оонньоотулар.

Е. ТАРБАХОВ.

● САҤАА СИТИМЭ

БИЭРЭРИ БЭСКЭ ЫЙЫЫРТАН ТУҺА КЫРА

Аммаардаах асыыт диир балыксыт астак эрэрин тиэһиэр улам уустутуран иһэрин улуус олохтоохторо бары да билэр буолуохтаахтар. Ол да иһин кэнники кэмҥэ балыгы уоскатыы, долгиин туһунан улуус хаһыатыгар элбэхтэ суруйаллар эрэри, хамсааһын таһаарыллыбат.

Итинниэхэ мин тус бэйэм маннык санааларбардаахпын.

Бастатыттан, бачаахтаах диэри тутуһуллан кэлбит «аһылҕа барамнат-хоромнот баайдаах» диэн өйдөбүлтэн аккаастаныахха, ойуур тыа харах маһа охтон барарын, уута уоларын, котеро-сүүрэрэ эстэрин мэйиибэҕ эрэ буолбакка, этиин-хаһыытаан өйдүөххэ уонна ыыппа эспит дьаһаллары ылыахха, ирдиэххэ, тус бэйэ оңу тутуһуохха. Билигин нэһилиэктэр баһылыктара территорияларыгар баар балыктаах күөллэри атын киһи кэлэн бултуурун, тыалларыгар сир астыырын бобор туһунан биллэрэллээр. Итин үлэ-хамнас биир өттө, эмиэ нэлтэйдии ыларга эрэ суоттанан, бэйэбит олбохсо тиирһиннэрбит диэн толкуйунан салайтарыллан оҥоһуллубут дьаһал. Оттон төһө күөлгэ балыгы үөскэппиттэрин, уутун ыраастаабыттарын, күөх маһы олордубуттарын туһунан информация бэрт кэмчи.

Иккиһинэн, итиннэ дьаһал сыһыатын туһунан Саха Республикатын Айылҕа харыстабылыгар министерствота уонна туһааннаах прокурор «Якутия» хаһыат 1997 сыл алам ыйын 31 күнүгээҕи нүөмэригэр толору быһааран суруйан тураллар. Онно этиллэринэн, кыра да, улахан да күөллэр государство бас билиитигэр буолаллар, оттон олорго бултууттар уонна балыксыттар обществоларын чилиэннэрэ эрэ бултуур бырааптаахтар. Общество чилиэннэрэ улуус хайа баҕарар нэһилиэгин күөллэригэр, өрүһүгэр, о.д.а. балыктыыр бырааптаахтар.

Үсүһүнэн, итини этэн туран, күөллэри, үрэхтэри, уолсайынаан, ууну харыстааһын үлэтин дьаһалтаалар эбэһиэнэстэриттэн таһааран туран, итин общество коруүтүгэр-харайыытыгар биэриэххэ сөп.

Төрдүһүнэн, арҕааҥы государстволарга, Россия сорох регионнарыгар бүччүттэр уонна балыксыттар маҕнайгы сүһүөх тэриллээрэ сыһыарыллыбыт бултуур сирдээхтэр, балыктыыр күөллээхтэр. Кинилэр ситуккаларын көрөн-харайан балыгы үөскэтэллэр уонна бороодистээхтик бултууллар, таһыгар дьаэ-уот туттан олороллор, харбыыллыыллар, оҕолорун бултууруга-балыктыырга үөрэтэллэр. Биһиги да улууспут биллэр балыктаах күөллэрин итинник сыһыартаан хаһааймыннаах оҥордохпутуна хайдаҕый? Туох барыта хаһааймыннаах, көмүскэллээх буолларына ордук үчүгэйдик сайдар, чэлгийэр. Күөллэри үлэстиигэ нэһилиэктэр да, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохторо да тэҥ бырааптаах буолуохтаахтар.

Балыктаах күөллэрбит, сүнньүнэн, кыра да, улахан да үрэхтэр сүнньүлэринэн хаалллыар. Алаастарбытыгар, үрүйэлэрбитигэр баар кыра уулар, тыымпылар, дүөдэлэр балыктара эстибиттэ быданнаата. Ол бириичинэтинэн кураанынан уолан хам тоҥмуттара уонна бэйэбит эһэ балыктаан баран үөскээппэтэхпит буолар.

Былыргы кэмҥэ дьон алаастарынан тэргэнан олорор кэмнэригэр күөллэригэр, тыымпыларыгар, дүөдэлэригэр балык ытан, оңу үөскэтэн аһаан олорбуттара. Мин сарын кэнниккиэҕи сылларга аҕабын батыһа сылдьан туутун-ардьааҕын көрөрүтэр көмөлөһөрүм. Балыгын наар тымтайга кутан сүгэн аҕалара. Итин тымтай биһиги алааспыт тула уулларга арам балык үөскэтэригэр улаханнык абыраабыта. Билигин улуус дьоно оттуур сирдээхтэр, онно баар күөллэри кинилэргэ сыһыартыыр табыгастаах буолуон сөп. Күөллэригэр хаһааайын буолахтарына, халлаан да хаһан уу киллэрэн, отун-маһын ыраастаан балык ытан улаатыннарын, аммаардаах асы оҥостоллоро тоҕо сатаммата? Бу юридическай күүстээх буоларын туһугар улуус дьаһалтатыттан, Улуус Мунньаҕыттан дуу эбэтэр Правительствонан дьаһалла таһаарыахха.

Аны итиннэ сыһыарыллыбыт дьон төһө эмит сыраннан өрөскүөтүрэн даҕаны үөскэппит балыктарын браконьердар имири сотон аһыахтарын сөп. Кинилэри ыһыктан имири сотон аһыахтарын толкуйдаан, хара маҕнайдыабылтаннылар миэрэлэри толкуйдаан, хара маҥнайдыабылтанныр бэрэм бэрэр суутттан күүстээхтик тутуохха. Ыллылыга бэрэр сууттыттан күүстээхтик туттуохха. Бэлэмнэ бэрэр суут ыыттан күүстээхтик тутуохха. Бэлэмҥэ бэрэр суут сокуон уурааҕын кэбэн күрүөһүлээн бултууллары бэйэбит күөлбүтүгэр обургу инспекторгэ, биниээктэри туһэртээн бохсор суол эмиэ баар.

Кыра күөллэргэ балык үөскээбэтин атын бириичинэтинэн андаатар буолар. Кини кыра балыктаах күөлгэ үөскээтэҕинэ, балыгын аһыйатар, эһэр даҕаны. Бэйэм күһүн Ыышааҥкыта балыктыы сылдьан мунха тахсарын кэтэһэ таарыйа Болтооҕо кыраамалары баттарын кыттаа кэпсэппитим. Ол дьон: «Бэйэбит тыгар сыһыарыллыбыт күөллэрҕэ бууллар андаатар дэриэбиннэҕи балыктан сааһын суох оҥорбута»,—диэн этиэхтэрэ эрэли үөскэтэр.

Үөһэ этиллибиттэр туоһун иһэллэри буоллар, итин боппуруоска хаһыатынан киэҥэтэн да таһааран быһаарыахха эбит буолар.

Итиник курдук салайтаран туттуттуһарбыт, аны түөрт-биэс сылынан хас биирдиибит тото сиирин таһынан эргинэр балыктаах буолуохпут этэ дии саныыбын.

Илья СИВЦЕВ.

Чурапчы сэл.

УЛУУ БАШАРИН УОЛА

Баар дойдулаахпыт, профессор Г. П. Башарин уола—академик, медицинскэй наука доктора, профессор, СГУ анатомияҕа кафедратын сэбиэдиссэйэ К. Г. Башарин университет профессорскай-преподавательскай сэбиэтин быһаарыытынан 1999 сыл түмүгүнэн «Университет бастыҥ профессора» аатын ылла.

Кэрэ Георгиевич бу улахан ситиһиитинэн аҕардалыан туран, киэн доллаһыннаах, элбэх өрүттээх үлэтигэр ситиһиилэри баҕарабыт. Академик, профессор дойдутун кытта сибээһин быспат. Чурапчытааҕы физическэй культура уонна спорт институтугар народнай университеты тэрийтэлэрэ, манаха бэйэтэ ректор быһыытынан билэргэммитэ. Бу народнай университет программатын ситиини тэбдик олоҕу пропагандалааһыныгар улахан болҕомто уураллар.

М. ДЬЯЧКОВСКАЙ.

■

СЫЛАҤГА—КОНДИТЕРСКАЙ СЫАХ

Ольга Петровна Монастырева председателлээх Сылаҥнааҕы потребобщество үлэ саҥаттан-саҥа кирбиилэрин ылар. Ааспыт сылларга кинилэр улуус маҕаһыыннарын көрүү-конкурсугар кыттан бастаабыттара. Оттон сүбу сотоорутааҕыта кондитерскай оҥоһуктары астааһыны саҕалаатылар.

—Былырыыҥҥыттан тэриллэн олохсо киллэрдибит. Ааспыт сылларга кондитерскай цеха былбыт буолбут, быйыл биир киһиһи Таатттаҕа ыытан үөрэттэрдибит. Сыах Галина Петровна Федосеева сэбиэдиссэйдээх бэкээринэ иһинэн киирэн үлэлиир,—диир председатель.

«СО» корр.

■

МЕТОДИСТАР ТҮМҮСТҮЛЭР

Олунньу 22 күнүгэр улуус оскуола-садтарын методическай холбоһуктарын уочараттаах түмсүүтэ Түөйэҕэ ыытылынна.

Түмсүүгэ барыта 22 педагог кыттыыны ылла. Олохтоох оскуола-сад учууталлара Э. Б. Макарова, Н. Н. Беляева ахсаан, нуучча тылын предметтэригэр көрдөрүүлээх уруоктары, китэпчи П. Г. Местникова ураҥку билэх оҕолоругар тылы сайыннарыыга дьарыгы, Н. К. Андреева физкультура уруогун ыытыыга урдуктук сыаналанна.

Дьаһаллары ыытыы кэнниттэн саҥаа атастаһыыта тэрилиннэ, онно кырыы сирдэргэ үлэлиир оскуола-садтар проблемалара дьүүллэһиннэ.

Улуус үрдүнэн 7 оскуола-сад баарыттан методическай түмсүү үлэтигэр Үрэх-Күөрэтэҕэ уонна Кыыдаллааҕы оскуола-садтар үлэһиттэрэ транспорт суоҕунан кэлбэтилэр, олохтоох дьаһалталар кинини өттүгэр итини болҕомтоҕо ылаллара наада.

А. ГРИГОРЬЕВА.

ДОРУОБУЙА КҮНҮН—ТӨЛӨЙГӨ

Доруобуйа национальнай күнүн хайдах атаарабыт диэн муня-тэва олордохпутуна, быһаарыы бэрт сэһугучтук кэллэ—Төлөй нэһилиэгин дьаһалтата (баһылык И. Н. Аммосов) 30-ча киһини бэйэтин автобуһунан буор босхо тиэйэҥ таһааран сыннатта. Сыыртан хатыыскалаан, муус лабиринтга мунан-тэнэн, икки өттүттэн ойоҥуулаах да буоллар катокка хаанык тэбэн үөрдүбүт-көтүбүт, сибиэһэй салгыҥҥа тыынан дуоһуйа сынньаммыт.

Ол кэнниттэн спортзалга киирэн Мугудай участковай балыһатын кытта волейболга уонна остуол теннисигэр күрэхтэстибит. Сүһэлдьи хомулларбыт Ульяна Попова баһылыктаах хамаандаҕа, дьиэгэ, эрэбит улахан этэ да, мугудайдар иннилиэх-атахтаах оҥорботулар. Сөһүйүүбут кистэлэҥэ кэлин биллиннэ: Мугудай хамаандатын капитана Ольга Артемьева нэһилиэккэ төрдүс сылын доруобуйа кулуубун үлэлэтэр буолан, дьоммут дьарык биһэлээхтэр эбит. Салгыы олохтоохтору кытта киирэн, арыый хоппохпут аһыллан, биир очкону хотон «харахпыт уутун сотуннубут». Тенниска биһиилиттэн старшай медсестра А. Винокурова, фельдшер А. Коркина, хирург А. Гоголев бэрээ оонньоотулар.

Күрэхтэһиибит ырыанан-тойугунан кэпсэйдэ, икки өттүттэн талааннаахтар тахсан ыллаан куудулэтилэр, олохтоох оскуола «Веселые нотки» куруһуогун оҕолоро сэргэхситтилэр.

Баснышаанньа күн аны бэйэбит ыытыгар «Дьиэ кэргэнниин—чэл олохсо!» диэн конкурс ыыттыбыт. Кыралыын-улахаҥныын ыһыахан-мүһэлэн киирэн түмүгэр Торгунаковтар дьиэ кэргэттэрэ бастаата. Бэрт кыранан Обоюкиннар иккис, Гоголевтар үһүс буоллулар.

А. ПЕРМЯКОВ.

СПОРТ

Прокопий Шестаков кэриэһигэр турнир

Олунньу 25—27 күннэригэр Чурапчыга А. К. Софронов аатынан физзалга Советскай Союз уолаттарга икки төгүллээх чемпиона, «Олимпийскай эрэллэр» аан дойдутааҕы турнир икки төгүллээх кыайыылааҕа Прокопий Васильевич ШЕСТАКОВ сырдык кэриэһигэр Чурапчы орто оскуолатын аһаҕас турнира аан бастаан ыытылла, сүрэхтэннитин аста. Улуу тренер Д. П. Коркин биир бастыҥ үөрэнээччитин аатын үйэтитиигэ биир оскуолаҕа үөрэммит, дьарыктаммыт табаарыстара, тренердэр С. П. Макаров, С. С. Морфунов, Р. В. Неустроев, Чурапчы орто оскуолатын салалтата, улуус дьаһалтата, тустуу федерацията үтүөтүк түбүгүрдүлэр, турнир үрдүк таһымҥа барыытыгар олук уурустулар.

П. В. Шестаков туһунан ахтыы киэһэтигэр иститиһиннэх тыллары эдьиийэ, учуутал А. Е. Керемясова бырааттара—дьиэни приватизациялыыр агентство сүрүннүүр специалиһа В. В. Шестаков, балта Л. В. Антипина, үөрэммит кылааһын салайааччыта, СР үтүөлээх учуутала, «Бочуот Знага» орден кавалера Е. С. Лукина, СР үтүөлээх тренерэ К. С. Постников, табаарыстара Советскай Союз чемпионнара, тренердэр С. П. Макаров, С. С. Морфунов, орто оскуола директора, СР үтүөлээх учуутала В. Н. Коркин, аан дойдутааҕы кылаастаах судьуйа С. С. Окоемов, бииргэ үөрэммит табаарыстара СР үтүөлээх тренерэ Р. В. Неустроев, эттилэр.

Бу турнирга улууспут 15 орто оскуолаларыттан уонна Амма улууһуттан 115 эдэр бөҕөс кытынна. Спортсменнары уонна көрөөччүлэри турнир аһыллыытынан улуус баһылыгын солбуйааччы И. И. Яковлев, П. В. Шестаков бииргэ төрөөбүт быраата В. В. Шестаков, Чурапчы орто оскуолатын директора В. Н. Коркин, Чурапчытааҕы физкультура уонна спорт институтун ректора М. Д. Гуляев, уолаттарга сахалартан бастакы Советскай Союз чемпиона В. П. Карпов эҕэрдэлээтилэр, кини ордук баһаарыах кыайыы өрөгөйүн билэригэр баҕардылар. Дьэ, итин кэнниттэн икки күнүөх күлүмэх киирсиилэрдээх, хобур хаасыһыылардаах күрэхтэһии саҕаланна.

Көрөөччүлэр интэриэстэрин 33 кг бырааттыы Ваня Аянитов (интернат-оскуола) уонна Коля Аянитов (Кытаанах) тустуулара тарта. Кинилэр финалга диэри утарылаһааччыларын барыларын хотуталаан тиийэн бэйэлэрин икки ардыларыгар күөн көрүстүлэр. Судьуйа свистога тыаһыырын кытары уолаттар сэкирэ барбакка түһүтэн кэбистилэр. Биир түгэнигэ Ваня атахха киирэн икки баллга түһэрэр, оңу Коля партерга контр-приемка түбэһиннэрэн эргитиһиигэ судьуйа икки-эннэригэр иккилии баллы биэрэр. Итин кэнниттэн Коля атахтаан биир, онтон накаттаан икки баллы ылар. Аны Ваня кэнниттэр тахсан ахсаан биир баллы сүүйэр. Итинник хардарыытаары бырахсыыга убай Коля кыраҕаан чорбойон, чемпион аатын ылар. Бу киирсии турнир бастыҥ хапсыһыытынан сыаналанан, бырааттыылар аал бириистэринэн наҕараадаланнылар.

50 кг ыйааһыннаахтарга Ефимов Ваня (Чурапчы орто оскуолата) көрөөччүлэргэ үчүгэй өйдөбүлү хааллараа. Кини көрсүбүт утарсааччыларын барыларын тутуһуннарбакка ыраастык хотуталаан, бастыыр бастаата, турнир бастыыр бөҕөһүнэн аатанна.

Уопсай түмүккэ Чурапчы орто оскуолатыттан 5, интернат-оскуолаттан 2, Кытаанахтан, Чакыртан, Соловьевтан биирдии чемпионнаныллар. Тэрилтэлэр, биирдиилээн дьоннор спонсордаан, чемпионнар, призердар аал бириистэринэн наҕараадалааннылар. П. В. Шестаков аймахтара, спортсменнар турнир үрдүк таһымҥа ыытыллыбытыгар тэрийээччилэргэ махтаннылар. Бу турнир сыл ахсын биографията киирэн, кыттааччылара элбээн иһэригэр баҕа санааларын тиэртилэр.

П. КОРКИН.

УЛУУС ТЭРИЛЛИБИТЭ 70, УЛУУ КЫАЙЫЫ 55 СЫЛЛАРЫГАР

Фестиваль салҕанар

Аһыныт бастыҥа, субуота, баскыһыанньа күннэри сцена5а Сэмэн, Хатылы уонна Алаҕар кэпсээнэрэ тахсыстылар. Үһүөн дьаҕалы ыллыырга-туойарга ох курдук шинстон кэлбиттэр.

Үс күн үссата кэрүөт талааннаахтары оҕолору-бары көрбүттэр, бука, сылааҕар быыстанкаларыттан бары естинэахтара.

Аатырар кэрүөт аллеттары, туоһуу М. С. Ноговицына кыыһа Полина Егоровна сиэдэкэй айыттара, дьоһун талааннаах Иннокентий Гоморов хартынаалара, аасха оҕолуктара, учуутал, педагогическай наука кандидата К. Д. Макаров музыкальнай инструменнара, Горохова таҥаһа сэлиэрэ—бэйэтэ-бэйэ учуутала «Айылҕа» Сыннаһаа киинэ фойетын кэрэтин тардаллыбыттар. Биир эркина бүтүннүүтүн Мытаҕыны уус улууордарын оҕолуктара ылбыттар. Тарас Алексеевич Макаров кэмүс итарҕалара, сахалыы быһаҕа, кини оҕолоруун уруһуйдара эбүтэлэрин хүс тирбаҕын, маадыр ойуу бууруну киэргэтэр былааҕы долгуталлар.

Хатыылар быыстанкаларыттан ойуччу тутан А. Н. Захарова туһаттан оҕолуктарын этиэхээ сөп. Бу дьиэ уссуйбуһуйалтыгар дьэбиэҥ кыаллыбат, олбох үлэтэ эрэкэр ааркытаах ааһыы үлэтэ үгүс кэрэччу сыаналаҕа.

Алаҕардар быыстанкаҕы тарыйыгыгар сэнтэн бэйэн тону уурбататтар.

СЫЛАҔНАР оформлениелара барыларыттан ордук буолла. Маанн дьиэтэн эттэххэ, аҕыны да концертара ытта төһөлөөтүхэ, кинилэр сценатын киэргэтиитэ баттахтан уоту-күөһү туһаннылар.

Концерттарыттан 6 нүөмэр туһук кэнцерин киллэрилиилэ: Марфа уонна Спиридон Гетовцевтар дуэттара, Вера Санцев, Улахан Кураа олохтооҕо Федор Трофимов ыллаара, эр дьоннор ансамбллара уонна «Чэй, ыллаа, Чурапчы», «Хайыһары» хордар.

ХАТЫЛЫЛАР костүүмнэрэ хос-дьиэ курдук оҕолуулубута, сүүмэрдэммитэ харахха тута бараҕыллар. Үҥкүүлэрэ улахаҥнык хайҕанныллар: «Вальс», «Чэрэмнэх үҥкүүтэ», «Хотугу үҥкүү» бары туһук концерт киллэриллибиттэр. Атын кыһын ойуччу тутан быһыытар костүүмнэрэ «Илгэ» диэн тойуксуттар ансамблара буолар. 12 кыыс таҥаһ сахалыы ыллаан долоһуйдуттара өссөргэ, көрөргө үчүгэйэ сурдээх. Үүс-уран самодеятельноһы таптаан көрөөччүлэр Хатылы «Табык» вокальнай-инструментальнай ансамблын, салайааччытын Дмитрий Попову дьиэни, кини дьиэ кыргыһын дьаҕыны ыллыыр-туойар талааннаах үгүстүк көрөхтүк, бэйэлэрин истэбит буолуохтаахтар. Бу сырыыга Попиттар дьиэ көргөнөөн үһүө буолан ансамбль «Туруоруу айыы көмүскүү» диэн ырыаны толорбуттар.

АЛАҔАРДАР талааннаахтарын көрөөрү кини сөбүлээтэлик курдук муһунна. Бу түөлбэ ырыаһыттарынан республикаҕа өрө бастаан эр дьон хора тэриллибитэ. «Найрам» квартет бэйэтин, кинилэр көрөөччүлэрэ үгүс. Үтүө, уһуйаллыбыт киэһэлэрэ баалахтаабыта. Бу да сырыыга дьон үчүгэй ырыатын истэн дуоһуйан тарҕастылар. Билигин бу коллектив туһунан хорун чэпчэкирин саҥалларын истиэҕиҥ.

С. А. Константинова, хоровик:

— Чааһынааллар хордарын хатыйдыгын, Оптуман саамай бууллаһыта. Хордар урдук таһымнаахтар, ордук «Түүннүү салаа» ырыаларыттан астынным. Исторический ансамбллара бинальностаругар кыайан тиийбэтэ дуу диэн саҥатым, Гаврил Гоголев, Петр Слепцов дуэттара дьиэннэннэтын кыайбата. Молодист Екс... Сергеевна ырыаларыгар атын толорооччуну булларыгар сүбэлиибин итэ. Ырыаһыт Василий Лыткин ыйаа үчүгэй ырыаны суруйбутун ыллаттахха эрэ сөп. Иннокентий Мохначевский репертуарын талыыта уларыйан эппэдэ. Уолаттар ансамбльларыгар эдэрдэр ыҥыран ыллабыттарын өссөлөөрүн. толорууларга да үчүгэй. Уопсайынан, ырыалар олус үчүгэйдик, истиҥ сүрэхтэн быллаһыннылыбыттар, Екатерина Марковна мохтол:

С. Н. Михайлова, хореограф:

—Уолаттар забмхтаритан сохтум. Үҥкүүнү бэлэмнииргэ уол таабыта бэйэлээх мындыр баар суох. Уолаттар толорбут «Русской плясовая» үҥкүүлэригэр урдук сыана турда. Сарты Ефремова «Хотугу үҥкүүтүн» толоруутугар мырахатын кэллэбита.

В. Д. Никитин, режиссер:

—Сценалар бары да кырааһыйан тэрийбитэлэр. «Чернолосс» туһук концерта киллэриннэн. «Сарык Суоппулааҕа» аныр үчүгэй. Светлана Попова дьаарыйтана сылдьыла оппэ. Туһук концерта доҕор. Биһиэр, уларыйыылаларыгын да тахсыыр сөп.

Уопсайынан, концерт туһунан этэр буоллахха, үчүгэй ырыа үчүгэй кэпсэтиилээх буолуохтаах, атыннык эттэххэ, ис хоһоонноругар сөп түбэһэр тэтиссэн оҥорор. Итин оттугар көрүөхххэ. Ырыа тыла ыллаллар эрэ буолбатаҕына айыыны баһыйытынан сиэттэр-уотор. Бу сырыыга Иннокентий Мохначевский «Орто дойду» ырыатын тылларын холтохтун ыллыыр. Итинник уларыйар тутан этэр буоллахха, Руслан Хон ырыатын тылларын да ыллыыр, кылаһа да баар. Алаҕар концертын ичиги алҕаһа үөрэтэ.

М. А. Герасимова, жюри председателин солбуйааччы:

—Киниэхэ музыкальнай-литературнай буолуохтаҕа, чэ сеппиибэр, кырдьыбута оннотунабыта Конференсьенс концерт улахан тутулуктаах. Бу сырыыга литератур ыстыннаах: тоноҕо ааҕыллыах, хоһугунатаа. өрө хотоҕунныыта суохтара, ол концерти сибилиэтэллэрэ. Оформление дьиэнэ быыстакка аһаҕ. Атыттар бары көрүүлэрин даайаллар араабыт буоларҕаларынан, олоҕордоро оҕолорҕуттар Отток биһистибит сыаната туһук тоһоорутлыытыгар охсуута олус улахан—концерт хас эмэ нүөмэрдэрин сыаналаары бэйэ биир сиэн туруоруллар, быыстаннаҕа туһунан. Онон итэ ыллаан уһааны эбэр барыа инникитэ уларытыллаҕа буолбааннаах сыана тоһоҕоруллар. Онон ыллыыһыттар этиини учуоттуохтарыгар наада. Микрофону сатаан туттубат буолуу баар.

Дьэ, итэ курдук араас санаалар этилиннилэр. Бутэһиктээх түмүк тэнэрэ, тыл этиилэри ысыы да ордук. Итэ балаҕаны оҕолору өттүлэр ылааҕын илдьиттэр бэйэлэригэр туһааннаах түмүктэри оҥостуохтарыгар баҕарабын.

С. СИДОРОВА.

КЫһЫЛ УОННА АЙЫЛҔА

ЫТАҺА КЭПСЭЭННЭР

Аһыныт сыл ыраас устар сыаналара «Саха Сирэ» хаһыатыгар «Сир уонна Айылҕа» диэн ааты нүөмэргэ тахсыбыт ыстатыйам бэчээттэммитэ.

Онон биһиги ааҕан атах, сиртэ уонна айылҕаҕа сыһыаммыт туһунан суруйбутум. Сурукпар, сиргэ сэрги хаһаайын кэстэ ааспыта, айылҕаны, сири-уоту алдьатыы олус илдьиллибитин, хаһаанаттар байылааран сирдэрин-уоттарын толору бас билбэттэрин кэһиэлииэхэ баллатыбыттым.

Бу сырыыга ол саҥаларбын бигэргэтэр, бэйэм туоһулаабыт, көрбүт-истибит, дьиҥнээх олохтон ылыллыбыт холобурдарынан айылҕаҕа, сиргэ сыһыаннаах түһүннэри бу ытаһыах-ытаас ытаһа кэпсээннэрбин биэрэргэ быһаарынным.

СИБИИННЬЭ ХОРДУРГУУР

Оһиналааҕа кэнниттэн кэс эрэ нэрниэ сытар Амыдай уруҥа куулатыгар Бырааһа диэн киһи лэ сүүһүү чэрэ сылдьыбыт. Кубалах сууллаах-инстээх кыра аһаах баар.

Бииргэ, ыксы күһүн, бу айылу олохтооҕо Нэһис Сэмэн диэн киһи субан сүөһүлэрин көрдүү ол алааска тиийбэтэ устуна киирэн испит. Арай ыһыттаҕа алааска тыа устун кииирэн испит. Сэмэн олус муодарҕаабыт. Хайдах-хайдах бадаҕаланы дии сананабыт. Алааска киирбитэ... сибииннэлэр мэччийэ сылдьааллар үһү. Сыһыйан көрбүтэ хонуохха обургу дьиэлэр үһү. Аллаас бүтүннүү хабырыйдар, туалет тутуллубут. Дьиэ таһа баҕах бэрэ үһү. Хаһыытааммыт туолбут. Дьиэ таһа бахлах бэрэ үһү. Улахан барбыттар баллахтаах. Сэрэнэ сылдьан сыаннар. Улахан барбыттар баллахтаах. Сэмэн тиийбиттэ.

Колхоз билбитэ райоҥҥо кэс кордоочуга эрэ аласкэ олохсуйан уларыйбыттара үһүс сыла буолбут.

Нэһис оччу хаһан биллэхтэй?

ИСТИЭН КУРДУК

Күһүн. Улахан куобах түһэрэ. Мэлле кулуһун хайдыыланыытыгар 40-ча киһи куобах түһэрэн кэлиэлэр. Туруннуу баҕа. Санаай баттааммылар тыалара.

Арай кураатааччылар хотоҥо, ыһырдын киирэн истэхтэрин ааҕыл тыалара истиэн курдук аннын кэртаххтарин, дьоннор үгүүр-мааҕар кэстэ сылдьар буолбаллар. Оҕуоха Сэбиэт Уйбаан: Бүттэр. Куобах маннагар. Оҕуоха кэлин кэрдэн барыахтырай? —

—Оо, бу кимнээх кэлин кэрдэн хонньуубут. Дьэ бары сөмөйүбут. Тыааһ кини баһ биллэт.

Уйбаан Сэбиэт буоллун. Тыалы кини бас билбит. Кинилэр ыйыыттар. Бэйэ сибиинньэлэрэ хордуруур убайдар кыһыны түөрэ барааҥ. тыһыйа барбыттара ааһаалыт.

ТЫҺЫЛЫЧА МАС СЫАНАТА

Аҕыйах сыллааҕыта сэлэ. аҕыс ааһыҥа, кутуйахтар Сэмэни кэлэрдээ, Кыһыл дьиэтин кирилээһинтэр тэҥэллээ охорор. Атыгар дьиэни 20 кууһу буруосах оттук масса, тыа быыһыта сурубар. Буолуу тыһ баһа хутуат тэһээу толуурун ыйыыр:

—Үс тыһылыча сэттэ эһиэргэ,—диир кэлиитэ (билэлэригэр аҕыйах иҥиниэ сэнэтэ). Сэмэн кыра эбит диэн сатааҕа ыһах тыһар, хэрэй ааҕа ылыахар ойон турар. Оҕуоха тыа тойоно:

—Отут биир тыһылыча сэттэ иэһээтэ тоһоор,—диэн бэрт чуолкайдык этэр.

—Тоҕо?—хаһаайын муодаргыыр.

—Сүүрбэ аҕыс тыһылыча—быһаччылларыҥ сыаната аан баччча быһаарар ойуурту харыстааччы. Чэ, итинник. Үгүстэр баттоҕутэҕа дьоҕо, сааһын ааһ хардыннахха, кураанах айыыһан оттуна сатыыбыт. Ол кыаттаа хаһан уот баарбыт тыытылар эбэтэр сэс оройутар па оруубут бигирдииллэр ааһыланаа курунах ыйдыттан... тракторунан тыһылычалыыбыт нэһилийи, кыра ыһыы уоту тэбистэрбит сыыһа буолбатах.

Сэн ээ. Кураанах мас—бостону уруунан. Ол оннугар тыһыгачалаан мас үүтү таһыллэра туох буолуой?

БАЛЫЫРГА АТАХТАРА

Балыыкка Хабырыалла диэн киһи Тоҥус Эбэтигэр сэнэ аныга сатон баран иэннуулэрина хомуйбатах. Күһүн, муус кийиэн, уруутта, да ыттыбыт. Атахтара укса хаалбыттар. Оҕуу хоор бүрүйбүт.

Кыһыарыы ол абаҕа айбах кэлин мунхалаа таайдибыт. Туһүүү чардааттан уураа үрэтэлэ ыытта ойбоноору биллэтэн хамнаттыбыт барар. Оҕуоха мунхалааһ Ылыыы оҕоннор сэнэ хаһаайынан:

—Ыйбаас, атахи баһыыан. Балыыкка атахтара туралларя буолуо,—диир.

—Оо, сөп!—диэт кэлиитэ хос-сибар хаһыйа хаалар. Ортолуу тардан аһан сэп-биир үс мочуук италар ыпписаран, бэлиэтин кэлиидиибит.

Итэ курдук сайыны, кыһыны мунхара ааһыы майыыттан, мочуук атахтан ыппиирэн... эйиитэнтэн айах буолаллатаҕа...

СОЙБОТОН БАРБЫТТАР

Онно биирдэ күһүнү мунхаҕа бөҕүөлэстэн бэртах биэрэстэ Ньуурун күөлүгэр техника араҕыннан кинин бэҕэ кутуллан өлбүүдибит.

Арай көрбүтүт сыалай баттаамылаах туппэлар, быстары, барыйаах-иллара күн бэдэхтэ, улахан мунхаан туһан бэрбиттэр.

Кыһыйыы-абарыы, араас сэтэ-бийэ бэҕэ алтабыта. Кэмнээх буолуохтарын тэйбэ сатаан. «Чурапчаттан Чэрчэх Баска ааттыа дуо?», «Тааттаттан Дьаҕыар араастар сырыа дуу?» диэн бииһ диэн кыыкыыр сатаалар ыспиирэллэр.

Никита хаста туһуннааны көрөн иһийбэттэбит.

Куол уонсай баҕ биллибит. Туохтаах хаһаайына суох. Онон сойбуттухха да сөп курдук.

ОО, СОРБУН ЫЫЛЫН!..

Кураанйыы сайын. Ол уу катымаларынан эрэ баалаччи үүннүт. Оҕу уруусаһах тракторист Кола уол аалаҕын кыһыы тутатын оҕотуга сылдьыбыт. Арай тракторга айырбэ барбыт. Көрбүт хатыс киинэ колубата бухатын ааһыйаан хаалбыт. Эрэ дурда тоһоборохх мастарын урдунэн ааһыт.

Оо, сорбун ыыл!—диэн уох хаһыттары аһан хаалбыт уонна кыһыыттан айынаран сыуучаламне субуруппут. Куол бүттэрэ ол.

Сэнэ ааһы биир чоргоо атаҕын уҥар уутун ордаабахха тоһоборохх тардырыттан дурда баарыы туттыбат. Оҕу хаарыйааччы аҕыйах. Олорбут сэс куол (уу) уолахтана оттууртар ортоттугар каппыылар, ааһыттар, тараһаалар хаахаалар.

БИЭ ТУЙАҔА

Күһүн. Хараҕа Буолууттан Сэмэнинэх Махалооҥӈалаа наара мотоцикльнан фермаҕа барбыттар. Туохха, барыа буолуута, улахан кураанах тэллэн асхоттар, Ыраахтан фэра уотугар сүөһүлэр сылдьаллар туралларя көстүбүт. Булууттар сочохо кыһаллыбатахтар. Илсторыытааба, эмэссэн-иннэлэ бэгэ.

Арай сардак уоттан хараҕа сыаннаа биир улахан биэ утарыы сүүрэн ааҕыйан кэлбит. Бэйэтэ дьааматуттар туорыахтыыр, тиистуур бокуой биэрбэккэ, хаттаалан иһин эргилиэ биэрэн тэбэн саайбыт. Мотоциклларын фаратын бүтүннүү тоҕу тэйэн. Бэһ биир туйаҕа Сэмэн хараҕын төбөрө-хатта аспыт, нэһиэ туһаҕынан соатын ыйбын ааһыу тайыыт. Үс ааһы ыһыахтыбыттар Хаты, бэччиэ ааһыах, сорох атаҕастаабытахтар. Биэс биэрэстэ сиргэ аҕаарыытын тэриллэрин илпийан сарыаардаан ааһынна дыһаарыы буолбуттар.

Күһүн аайы ордук куобах хааһыгар, үтүлүуттэмэрдээн түүннэри фермаҕа куобахтар араайдыттара аардыыан эһэрбит, бэйэтэ кэрбит сөп, техника араҕа дэлэйиэ, урааҕа, аайыы прожектор уотунан кураттыы тыктаран тин кыыллары кыһырыйан уораан кылдыйахтара сыыһа буолбатах. Маннык уксугар оҥоохтор, бааттаахтар сылдьаллар.

Иван ПОНОМАРЕВ.

(Бүтүүтэ бэчээттэниэ).

ПИСЬМО В РЕДАКЦИИ

В адрес Правительства РС (Я) постоянно поступают письма трудящихся по вопросу получения легковых автомобилей по целевым чекам 1993—1995 гг.

Просим проинформировать население через свои средства массовой информации о том, что Правительством РС (Я), совместно с Министерством труда и социального развития РФ, направлено обращение в Правительство РФ о включении в бюджет на 2001 год расходов по целевым чекам 1993—1995 гг. на легковые автомобили.

Результаты будут известны после принятия бюджета РФ на 2001 год.

С уважением руководитель отдела по работе с банковскими и финансово-кредитными учреждениями Правительства РС (Я)

Т. У. БИРЮКБАЕВ.

БИЛЛЭРИИЛЭР

Кулун тутар 5 күнүгэр, баскыһыанньыга, улуус киинигэр ХОПТОҔО НЭҺИЛИЭГИН КҮНЭ ыытыллар.

ПРОГРАММАТА:

10.00—«Айыллаан» Сынньалаң киинигэр быыстапка дьаарбаҥката.

11.00—уус-уран оһуохай бэлиэтэниилэрэ.

14.00—киин библиотекаҕа «Дарыы уоттара» литературнай түһүлгэ оҕуруоттарыгар кытта көрсүһүү.

15.30—«Айыллаан» СК Хоптоҕоттон төрүттээх сорох, тыыл, үлэ ветераннарын кытта көрсүһүү.

16.00—Хоптоҕо нэһилиэгин кулуубун үөрүүлээх аһыыта.

Дуобакка, сонньуукка табаарыстыы көрсүһүү.

Норуот эмчиттэрэ Амосов А. Д., Харитонов И. Н., Иосельская М. И. бигр дойдулаахтарын, улуус олохтоохторун эмтииллэр. Кааҥ сибиргэнин, ыытыллар, алгыстаах арыы.

18.30—нэһилиэк уус-уран самодеятельноһын кыттыылаахтарын улахан концерта. Билиэт сыаната—15 солк.

КЭЛИҤ, СЫЛДЬЫҤ, ЫАЛДЬЫТТААҤ, ДУОҺУЙА СЫННЬАНЫҤ!

Комиссия.

x x x

Кулун тутар 12 күнүгэр улуус киинигэр ОДЬУЛУУН НЭҺИЛИЭГИН КҮНЭ ыытыллар.

ПРОГРАММАТА:

13.00—«Айыллаан» Сынньалаң киинигэр быыстапка-дьаарбаҥка аһыллыыта.

15.00—Одьулуун нэһилиэгиттэн төрүттээх бигр дойдулаахтарбытын кытта көрсүһүү дьаһалтатын көрсүһүүтэ.

19.30—улуус төрүттэммитэ 70 уонна Улуу Кыайыы 55 сылларыгар анаммыт Одьулуун нэһилиэгин уус-уран самодеятельноһын кыттыылаахтарын концерта.

Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтата.

x x x

«Күннэй» ХЭО (олох-дьаһах комбината) кулун тутар 13 күнүттэн ХИМЧИСТКАҔА кээмэлээһиннээх таҥас барыы көрүҥүн (шубалары, бэргэһэлэри, билсэктэри, быһаччыкалары, о.д.а.) туттуу сэргиинэ. Төлөбүрэ—утары харчынан. Сулуу эмиттэн тутарбыт.

«Күннэй» ХЭО администрацията.

x x x

1990 сыллаах барыһынан суох табаары ылынна сыаналаммыт элемилиэр хоруллуурурга:

1990 сыллааҕы аскыттар төлүүргэ харчы кэлбитинэн, ол элемиэттиттэн, паспорттыын Чурапчытааҕы 5068 №-дээх Сбербанк отделениетыгар кэлэргитигэр ыҥырабыт.

Сбербанк отделениета.

СУРУТУУ САЛҔАНАР

«РЕСПУБЛИКА БҮТТҮҮНЭ» уонна «ВСЯ РЕСПУБЛИКА» хаһыаттарга суруттуу ый ахсын 25-с числотугар диэри сибээс отделениеларыгар ыытыллар.

«Республика бүттүүнэ» хаһыакка суруттуу кини улуустарга сыаната 1 ыйга—16 солк. 60 харчы, 3 ыйга—49 солк. 80 харчы.

«Вся республика» хаһыакка суруттуу кини улуустарга сыаната 1 ыйга—11 солк. 65 харчы, 3 ыйга—34 солк. 95 харчы.

СУРУТУҤ, ААҔЫҤ, ОЛОХХУТ АРГЫҺА ОҤОСТУҤ!

ВНИМАНИЕ!

Экзотическое шоу «ЗВЕРИ И РЕПТИЛИИ». Сильнейшие цирки страны. Москва—Красноярск. Для Вас танцующий верблюд, обезьяна-эксквадерка, медведь-эквилибрист, ирыси-канатоходки, крокодилы, волшебные иллюзионы из программы Девида Копперфилда и, конечно, мастера Российского цирка.

Вы получите незабываемые впечатления! Программа идет 2 часа. Все это 6 марта в 10, 12, 16 и 18 ч. в Центре отдыха «Айыллаан». Спешите приобрести билеты!

Цена билета: для детей—50 руб., взр.—60 руб. На 18 ч.—60—80 руб.

Эҕэрдэлиибит!

Күндүттэн-күндү күн күбэй ийэбитин, эдьиийбитин, эбэбитин, Толой нэһилиэгин олохтооҕун, тыыл, үлэ ветеранын МАКСИМОВА Мария Егоровнаны 65 сааскын туолар үөрүүлээх үбүлүөйгүнэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, уһун үйэни, сир үрдүгэр баар барыы үтүөнү, үөрүүнү, биһиги тапталбытыгар иэйии баар буоларыгар баҕарабыт, куһаҕан-сиилэммыбыт.

Уолаттарын, кийиитин, кыргыттарын, күтүөттэрэ, сиэннэрин.

x x x

Убаастабыллаах Александра Егоровна МИРЕАБАЕВАНЫ Саха Республикатын үөрэҕириитин туйгуна буолбуккунан эҕэрдэлиибит!

Элбэх сыллаах үлэҕэ үрдүктүк сыаналаммыккыттан үөрэбит, киэн туттабыт. Айымньылаах үлэҕэ ситиһиилэри, түс кэскил дьолу баҕарабыт.

С. А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын коллектива.

x x x

Күндү таптыыр харахпыт, ийэбит, кыыспыт, эдьиийбитин, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун ГОГОЛЕВА Анна Петровнаны үйэ аҥаардаах үөрүүлээх үбүлүөйгүнэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ, күндү киһибитигэр, кытаанах доруобуйаны, үлэҕэр ситиһиилэри баҕарабыт. Эн биһиэхэ баарбытыгар истиҥ сымнаҕас, киһиэхэлэргэ иһин сүрүннүүр бэйэбит сүгүрүйэбит, махтанабыт. Уһун олох-дьоллоох буол.

Кэргэниҥ, уолуҥ, аҕаҥ, биирэ төрөөбүттэриҥ: Покровскайтан Куприяновтар, Андроновтар, Чурапчыттан Матвеевтар, Сыланнтан Слепцовтар, Какаровтар, Орто Халыматтан Винокуровтар дьиэ кэргэттэрэ, бырааттарыҥ Кеша, Гоша, Афанасий.

x x x

Сууна тутар оскуолаҕа сүүрбэ сыл салайбыт Хатылынан, Мугудайыыттан, Чурапчыттан олорбут кинигэ харахтаах биирэ сылдьыбыт—үөрэммит, олорбут кыһыл дьукаахтар, Чурапчы сэлиэнньэтин «Арчы» ыгайыытыгар сибидиэссэйин Анна Петровна ГОГОЛЕВАНЫ 50 сааһын туолбутунан, үтүө-мааны куруутун истиҥник эҕэрдэлиибит!

Сир-дойду бары кэрэтиттэн, дэлбиэриттэн тиһилиннэ, сиэн оҕолор үбүлээр олордор дьолго тиксэн, сырдыктык, сэргэх, үһүнүүк, дьоллоохтук олороргор.

Дьукаахтарыҥ: Чурапчыттан Мария Порфеньева, Бахтаҕыттан Христина Кривошапкина, Дьокуускайтан Мария Аксиноднестова.

К СВЕДЕНИЮ КРЕДИТОРОВ ЛИКВИДИРУЕМЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Решением Арбитражного Суда Республики Саха (Якутия) удовлетворены иски инспекции Министерства РФ по налогам и сборам по Чурапчинскому улусу о принудительной ликвидации в связи с грубыми и неоднократными нарушениями законодательства к следующим юридическим лицам:

1. Крестьянское хозяйство «Илгэ» (Сылан).
2. Крестьянское хозяйство «Кулаарда» (Мырыла).
3. ТОО «Чабаан».
4. ТОО «Сардаана».
5. КП «Дьулуур».
6. ТОО «Сарсын».
7. ЧП «Силик» (Дирин).

В соответствии со статьей 63 Гражданского кодекса РФ кредиторам в двухмесячный срок с момента публикации о ликвидации необходимо предъявлять требования в их адрес.

Инспекция МНС РФ по Чурапчинскому улусу Республики Саха (Якутия).

Криминальнай хроника

Чурапчы сэлиэнньэтин олунньу 21 күнүгэр Дьарханнаах уулуссатын олохтооҕо Новгородтон моргу баартыһата сүппүтүн туһунан сайаабылыы киирбитэ. Оперативнай-кэрдүүр үлэ түмүгэр кэннэ да уларытыллыбыт, бастайааннай олорор сирэ суох Ноговицын уорбалаабыта тутуллубута, РФ УК 158 ыст. 1 чааһынан холуобунай дьыала тэриллибитэ.

Эмиэ ити күн Протопоповтан киһи уоруллубутугар сыһыаннаах холбуу олус эрэ дьыалаҕа уурбут кэмигэр бигр биэ эттэммит ыстаатын олбутун тутуутугар сайаабылыы киирбитэ, ону бэрийэр кэмигэр киһи холуобунай дьыаланы тэрийэн оннооҕор тутуллубута. Бу күн итэҕэстик түмүктээх холуобунай соҕус буолбут сабыытын Рожинов, куттал туран харчы уоруллубутун туһунан Филиппповтан сайаабылыы киирбитэ, бу сайааны көрдүүр үлэ ыытыллар. Бэйэлэрэ Пролетарскай уул. 38 №-дээх дьиэтин таһыгар буолла.

Олунньу 22 күнүгэр аалбаны тарбыыр Никитин, общественнай инспектор оҕолорун тутуктаах сылдьан тутуллубута. Дьулуурунай чааска арыгы иһиилээн көрүү түмүгэр 0,03 промилле буолбутун бигэргэттэ. Бу сокуону кэһиилээх киһи уопсайдыы барыыта сөптөөх буолбута.

Олунньу 24 күнүгэр Арыылаах орто оскуолатын XI кылааһын үөрэнээччитэ Серебов Владик, киин кылаас үөрэнээччитэ Монастырев Илья уонна баһыытыбатын ыыттаран улахан Санаев Роман түүн 3 чаас саҕана дьаһалта тэрилтэтин Серебов аҕатын массынатын ыытан УАЗ массынатыгар олорон массынаны ыыта сылдьыбыттара тардыбыт. Сокуонунай санаатын туолла иһин көрүллэр административнай эппиэтинэскэ тардыллыыта, дьаһалта улууска ханнык эмэ дьыалаларын көрөр комиссияҕа ыытыллыыта.

Эмиэ бу күн киэһэ 5 чаас саҕана РОС территориятыгар Николаев Аркадий массынатын ыытан Багдаары хайыһар сирэ сүүрүүттэн туран сынньыта биэрбиллэр, Николаев А. административнай эппиэтинэскэ тардыллыыта.

Олунньу 25 күнүгэр Чурапчы сэлиэнньэтин Карл Маркс аатынан уулуссатын олохтооҕо Ефремов тиэргэн турар дьиэтиттэн «Дружба» эрбии сүттэ. Матырыйаал бэрэбиэркэлэнэр.

Олунньу 26 күнүгэр сарсыарда 10 чаас саҕана Дирин бөһүөлэгиттэн Уордаҕа суолун Кудурҕа сэлиэнньэтин таһыгар Поповтан Константин Константинович оҕуһа сүппүтэ. Бэрэбиэркэ түмүгэр киһи кыаһыгар ийэлэ бэрэн тоҥон өлбүтэ быһаарыллыбыта.

Нэдиэлэ устата хара күүрээннэрин, общественнай инспектор итэҕэс тутуктаах сылдьан 34 киһи административнай эппиэтинэскэ тардыллыбыттар.

Ф. СЛЕПЦОВ,

ИДьО оперативнай дьуһуурунайа, милиция лейтенана.

АТЫЫЛАНАБЫТ

Аҕыс ыраас дьыһыаннаах, элиттэнии бэйэлээх сылыгар ылыллыбыт (кааһа, таҥас кэрийиллибит). Дьахталлар аны дойдуттааҕы күрдүрүттэн көрө олордохпутугар чыычаахха 5000 солкуобайга түһэрэбит. Арыый аҕыйах, үтүө баҕалаах киһилэр тиэтэйиҥ!

Аадырыспыт: Чурапчы сэл. Красноармейскай уул. 13 №-рэ. Тел. 21-360.

Бахсы нэһилиэгин киирдэҕэ олохтооҕун, тыыл, үлэ ветерана

МОХНАЧЕВСКАЯ Наталья Сидоровна

өлбүтүнэн кыыһыгар Акулина Прокопьевнаҕа, күтүөтүгэр Тихон Никитич Александровка, сиэннэригэр, бары чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Бахсы нэһилиэгин дьаһалтата, киин орто оскуолатын коллектива.

Тулагы олохтооҕо, тыыл, үлэ ветерана, хотугу кэһиилээх ытыынньакова

ТЕРЮТИНА Дария Михайловна

өлбүтүнэн бэйэлэрин улахан кыыһыгар Дария Степановнаҕа, күтүөтүгэр Гаврил Михайлович Яковлевка, дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Чурапчытааҕы физическэй культура уонна спорт институтун, интернат-оскуолатын коллективтара.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678760, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 соп. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-263.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54007

Автор суругар этиллиилэри санаа редакция санаатын кытта сөп түбэспэт буолуон сөп. Суруйуу ыһыллар матырыйааллар көрдөрүүлэхтэригэр хоруйдаабат.

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ №№ 25—26. Подписано в печать: 03.03.2000 г. Тираж 2836.